

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η παρουσία των Καθολικών στην πόλη των Πατρών και γενικότερα στον ευρύτερο χώρο της Πελοποννήσου χρονολογείται από τις αρχές του 13^{ου} αιώνα, εποχή των Φράγκων. Η συγκροτημένη όμως παρουσία τους, αρχίζει ουσιαστικά μετά την απελευθέρωση του ελληνικού κράτους και οι πρώτοι ενορίτες ήταν ξένοι διπλωμάτες, αλλοδαποί έμποροι, Ιταλοί ψαράδες και Μαλτέζοι, με ή χωρίς τις οικογένειές τους.

Οι πρώτες εκκλησίες της Πάτρας άρχισαν να κτίζονται μετά την επανάσταση (οι παλαιότεροι ναοί, είχαν καταστραφεί ολοσχερώς ή μερικώς από τους Τούρκους και τους καταστρεπτικούς σεισμούς του 1714, του 1785 & του 1804) οι δε Τούρκοι δεν επέτρεπαν την ανέγερση νέων ή την επισκευή των παλαιών. Εκείνη λοιπόν την περίοδο έκανε την εμφάνισή του και ο Καθολικός Ναός ο οποίος δεν κτίσθηκε στην θέση του παλαιού, που πιθανολογείται ότι βρισκόταν στην περιοχή του φρουρίου.

Από τα αρχεία της Καθολικής Αρχιεπισκοπής Αθηνών, προκύπτει ότι την εποχή του κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια (1928-1931) οι Καθολικοί των Πατρών έλαβαν από το Ελληνικό κράτος, κατόπιν ενεργειών του Γάλλου Προξένου BERTINI, ένα οικόπεδο 1000 τ. πχ. (η σημερινή θέση του Ναού), όπου στην αρχή ανήγειραν έναν μικρό πρόχειρο ξύλινο Ναό.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΝΑΟΣ 1838 - 1925

Γύρω στο 1836 ο τότε Καθολικός Επίσκοπος Σύρου Αλοϋσιος Μαρία Βλάχκης, (Aloysius Maria Blancis) στον οποίο υπαγόταν τότε η Πάτρα, αντιλαμβανόμενος τη μεγάλη σημασία της πόλεως, η οποία συνέδεε την Δύση με την Ανατολή, έκρινε απαραίτητη την ανέγερση νέου, μεγαλύτερου Ναού. Τον Απρίλιο του 1838, ο Βλάχκης πραγματοποιεί περιοδεία στην Πελοπόννησο και στις 19 Μαΐου 1838 φθάνει στην Πάτρα. Αξίζει να σημειωθεί ότι τέσσερις (4) ημέρες πριν, με διάταγμα της τότε κυβερνήσεως είχε αναγνωρισθεί ως Αποστολικός Δελεγάτος της Αγίας Έδρας. Φθάνοντας στη πόλη μας απευθύνει έκκληση στους ενορίτες να συμβάλουν οικονομικά, αλλά και με την εργασία τους, για την ανέγερση ενός νέου Ναού συγκροτώντας ενοριακή επιτροπή για το σκοπό αυτό, υπό τον εφημέριο Φραγκίσκο Κουκουλά (Francisco Cuculla). Στις 21 Μαΐου 1838 αρχίζουν να

συγκεντρώνονται τα πρώτα χρήματα με πρώτο τον Επίσκοπο να καταθέτει το ποσό των 1200 δραχμών, ενώ παράλληλα αναθέτει το έργο της ανέγερσης στον αρχιτέκτονα Φρειδερίκο Σούσα. Η άδεια χορηγήθηκε τον Οκτώβριο του 1838 και προέβλεπε την κατασκευή ενός Ναού μήκους 25 και πλάτους 14 πήχων. Στις 19 Νοεμβρίου 1838, με κάθε επισιμότητα ετέθη ο θεμέλιος λίθος από τον ίδιο τον Επίσκοπο Βλάχκη, παρισταμένων του διοικητή της πόλεως και των προξένων Αγγλίας, Αυστρίας, Γαλλίας & Ρωσίας. Οι εργασίες όμως λόγω έλλειψης χρημάτων διεκόπησαν πολύ γρήγορα. Με νέες προσφορές αρκετών παραγόντων, ακόμη και αυτή του βασιλιά Όθωνα, (η οποία αμφισβητείται από τον τότε εφημέριο) συνεχίσθηκαν, και με πολλούς κόπους και θυσίες αποπερατώθηκαν τον Ιούνιο του 1841.

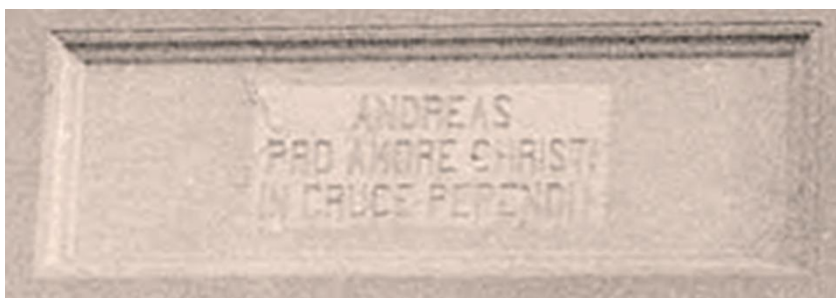
Αξίζει να αναφέρουμε ότι στις 21 Ιανουαρίου 1839, αντικαταστάθηκε για λόγους υγείας ο πρωτεργάτης της ανέγερσης του Ναού, εφημέριος Φραγκίσκος Κουκουλάς και ο αντικαταστάτης του Νικόλαος Βαρθαλίτης ήταν αυτός που τέλεσε την πρώτη λειτουργία στον ημιτελή Ναό στις 21 Ιουλίου 1839. Ο αιδ. Φραγκίσκος Κουκουλάς επανήλθε στην ενορία ως εφημέριος στις 27/9/1840.

Στις **17 Ιουνίου 1841**, ο Επίσκοπος Βλάχκης εγκαινίασε επίσημα τον νέο Ναό του Αγίου Ανδρέου των Πατρών, ο οποίος εξυπηρέτησε τις ενοριακές ανάγκες των πιστών επί 85 χρόνια.

Ο αρχικός Ναός διαφέρει τελείως από τον σημερινό, όπως φαίνεται και από την φωτογραφία που διασώζεται. Κύρια χαρακτηριστικά τα δύο χαμηλά κωδωνοστάσια, ο ελεύθερος χώρος πέριξ του Ναού, ενώ στην πρόσοψη έφερε πλάκα που έγραφε στα Λατινικά:

“ANDREAS PRO AMORE CHRISTI IN CRUCE PEPENDIT”

“Ο ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΣΤΑΥΡΩΘΗ”

Η πλάκα αυτή ουδείς γνωρίζει τί απέγινε, που βρίσκεται και γιατί δεν τοποθετήθηκε ξανά στον νέο Ναό.

Για την διάρθρωση του Ναού εσωτερικά δεν έχουμε πολλές πληροφορίες. Οι μόνες εικόνες που διασώζονται μέχρι σήμερα είναι η μεγάλη εικόνα του Αγίου Ανδρέα και η εικόνα της Παναγίας της Πονεμένης (1890). Η εικόνα του Αγίου Ανδρέα φιλοτεχνήθηκε στην Ρώμη από τον Enrico Bartolomei το 1842 και στάλθηκε στην Πάτρα το 1843 σαν δώρο του Καρδινάλιου Franson, προϊσταμένου της Propagandae Fidei (οργάνωση για την διάδοση της πίστης).

Πρόκειται για μια ολόσωμη εικόνα ζωγραφισμένη σε μουσαμά, διαστάσεων 2,5 μ X 1,6 μ., ενώ στο κάτω μέρος υπάρχει αριστερά χρονολογημένη υπογραφή του καλλιτέχνη και δεξιά το παρακάτω κείμενο, το οποίο εγράφη κατά την άφιξή της στην Πάτρα, με πρωτοβουλία του ιερέα Κουκουλά.

**ICONEM HANC OCULIS ET ANIMO AEQUE ADMIRANDAM
CARDINALIS FRANSONIUS FIDEI PROPAGANDAE
PRAEFECTUS PATRENSI CATHOLICORUM COETUI DONO
MISIT PASTORIS FRANCISCI CUCULLAE GREGIS HIC
UNIVERSI LAETITIA GRATES MEMORIA. A.R.S.
MDCCCXLIII**

**«Αυτήν την εικόνα που θαυμάζεται τόσο με τα μάτια
όσο και την ψυχή, ο Καρδινάλιος Franson
Προϊστάμενος της Προπαγάνδας για την Πίστη, έστειλε
ως δώρο στην Καθολική Ενορία της Πάτρας, προς χαρά
όλου του εδώ ποιμνίου του ιερέα Francisco Cuculla σε
αιώνια μνήμη»**

Ο ΣΗΜΕΡΙΝΟΣ ΝΑΟΣ 1925 – 2020

Την πρώτη εικοσαετία του 20^{ου} αιώνα, οι Καθολικοί των Πατρών υπολογίζονταν σε μερικές χιλιάδες. Είχαν φθάσει εδώ από την Ιταλία για διάφορους λόγους, κυρίως επαγγελματικούς. Όταν το 1915, μετά τον θάνατο του ιερέα Πέτρου Βιτάλη, ανέλαβε την ενορία ο αιδ. (Mons) Ιωάννης Σινιγάλιας, ο πρώτος του προβληματισμός ήταν ο συνεχώς αυξανόμενος αριθμός των Καθολικών και η εξ' αυτού ανεπάρκεια του υφισταμένου (παλαιού) Ναού να ανταποκριθεί στις ανάγκες τους. Έτσι, ο δραστήριος και αποφασιστικός ιερέας (Don Giouanni), με καταγωγή από την Πάτρα, ανέλαβε το βαρύ έργο της διεύρυνσης του υπάρχοντος Ναού. Οι εργασίες, σε σχέδια του αρχιτέκτονα Καραβέλλα, έγιναν σε δύο φάσεις. Άρχισαν τον Ιούνιο του 1925 και στην πρώτη έγινε μερική κατεδάφιση του παλαιού Ναού, κατασκευάστηκε το εμπρόσθιο μέρος του νέου, συμπεριλαμβανομένου του κωδωνοστασίου, οι δύο πλευρικοί τοίχοι, η σκεπή και ολοκληρώθηκαν την 1^η Απριλίου του 1928. Στις 21 Απριλίου 1937, ξεκίνησαν οι εργασίες της δεύτερης φάσης που περιελάμβανε κυρίως

την κατεδάφιση του υπολοίπου παλαιού Ναού και την ολοκλήρωση των υπολοίπων εργασιών του νέου. Μετά από πολλές διακοπές των εργασιών από την αστυνομία για διάφορους λόγους, οι εργασίες ολοκληρώθηκαν μερικούς μήνες αργότερα. Το 1949 άρχισε ο ελαιοχρωματισμός του εσωτερικού του Ναού, ο οποίος έγινε σταδιακά και μέχρι το 1953. Ο σημερινός Ναός είναι διπλάσιος του παλαιού και δεύτερος σε μέγεθος στην Καθολική Αρχιεπισκοπή Αθηνών, μετά τον Άγιο Διονύσιο. Από πλευράς προβολής χώρου είναι επιβλητικός, μεγαλοπρεπής, με λιτά διακοσμητικά στοιχεία. Ξεχωρίζει η γύψινη οροφή, έργο τέχνης του Πατρινού ενοριτή Πασχάλη Αλληγκρέττι. Από τον παλιό Ναό διασώζεται η μεγάλη εικόνα του Αγίου Ανδρέα που είναι τοποθετημένη στο κέντρο του ιερού και η εικόνα της Παναγίας της Πονεμένης. Τα δύο παρεκκλήσια εντός του ναού, αριστερά του Αγίου Ιωσήφ και δεξιά της Παναγίας της Καρμήλου, κοσμούν έργα του Βαρούχα του 1920 & 1925 αντίστοιχα. Οι δύο αγιογραφίες σε μουσαμά στο ιερό (αναπαράσταση του μαρτυρίου του Χριστού και του Αποστόλου Ανδρέα), είναι έργα του Πατρινού καλλιτέχνη Νικ. Ατζαρίτη (1956). Από τις δύο μεγάλες καμπάνες του Ναού, η μία είναι δώρο του Υπουργού Εξωτερικών και μετέπειτα Δημάρχου Πατρέων Βασ. Ρούφου, ενώ η άλλη είναι προσφορά των ενοριτών.

Μετά από 60 χρόνια, στα μέσα της δεκαετίας του 80', πραγματοποιήθηκαν ορισμένες εργασίες συντήρησης του οικοδομήματος, αλλά δυστυχώς το 1993 ο καταστρεπτικός σεισμός που έπληξε την Πάτρα, προξένησε σημαντικές ζημιές στο Ναό. Ο τότε εφημέριος της εκκλησίας π. Απόστολος Βαρθαλίτης, ανέλαβε το βαρύ φορτίο της αποκατάστασης των ζημιών. Πραγματοποιήθηκαν εργασίες πρωτίστως για την ενίσχυση της στατικότητας του κτιρίου, αφού για το σκοπό αυτό χρησιμοποιήθηκε ειδική τεχνική, ενώ παράλληλα έγιναν και άλλες παρεμβάσεις όπως, τοποθέτηση νέων μαρμάρων, εσωτερικός ελαιοχρωματισμός με ειδικά χρώματα, συντήρηση των εικόνων, αναδιάταξη της Αγίας Τράπεζας, κ.α. Το κόστος των έργων καλύφθηκε κυρίως από δανεισμό, αλλά εξίσου σημαντική υπήρξε και η συνεισφορά των ενοριτών, πολλοί εκ των οποίων πρόσφεραν και προσωπική εργασία.

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι, η ανέγερση τόσο του παλαιού, όσο και του νέου Ναού έγιναν αποκλειστικά με χρήματα, εργασία και δωρεές που πρόσφεραν οι χιλιάδες επώνυμοι & ανώνυμοι ενορίτες της Καθολικής κοινότητας της Πάτρας. Μια κοινότητα με απρόσκοπτη και συνεχή ενοριακή ζωή 175 χρόνων στην Δυτ. Ελλάδα, που με τα πενιχρά οικονομικά μέσα που διαθέτει και με επικεφαλής τον εκάστοτε εφημέριο, προσπαθεί και φροντίζει για την διατήρηση αυτού του μοναδικού Ναού, πρωτίστως για τις θρησκευτικές ανάγκες του Καθολικού δόγματος των κατοίκων της Πάτρας και της ευρύτερης περιοχής, Ελλήνων και Αλλοδαπών και δευτερευόντως σαν Πολιτιστικό μνημείο της πόλης των Πατρών.

ΕΦΗΜΕΡΙΟΙ

- 1. Ιωάννης – Πολύκαρπος από Σμύρνη, 1829-1834**
- 2. Νικόλαος Βαρθαλίτης, από Σύρο, 1834-1835 / 1839 -1840**
- 3. Μαρίνος Δούναβης, από Σύρο, 1835-1836**
- 4. Ιωάννης Αμοιραλής, από Τήνο, 1836-1837**
- 5. Φραγκίσκος Κουκούλας, από Σύρο, 1837-1839 / 1840-1847**
- 6. Λεονάρδος Μαραγκός, από Σύρο, 1847-1852**
- 7. Λεονάρδος Πρίντεζης, από Σύρο, 1852-1868**
- 8. Αντώνιος Παλαιολόγος, από Σύρο, 1868-1891**
- 9. Πέτρος Βιτάλης, από Τήνο, 1891-1915**
- 10. Ιωάννης Σινιγάλιας, από Πάτρα, 1915-1962**
- 11. Νικηφόρος Βιδάλης, από Τήνο, 1962-1964**
- 12. Γεώργιος Βαρθαλίτης, από Σύρο, 1964-1974**
- 13. Νικόλαος Γαβαθάς, από Αθήνα, 1974-1981**
- 14. Γεώργιος. Φρέρης, από Σύρο, 1981-1985**
- 15. Απόστολος Βαρθαλίτης, από Σύρο, 1985-1997**
- 16. Μάρκος Βιδάλης, από Τήνο, 1997-2012**
- 17. Γεώργιος Ντάγκας, από Θεσσαλονίκη, 2012 – 2020**
- 18. Θεόδωρος Κοντίδης, από Γιαννιτσά, 2020 –**

Πηγές:

Αρχείο Καθολικού Ιερού Ναού Αγίου Ανδρέα Πάτρας
Εφημερίδα Καθολική Αρ. Φύλλου 2634/1991
Ιστορικό λεξικό των Πατρών Κ. Τριανταφύλλου (1995)

Φωτογραφίες:

Αρχείο Καθολικού Ιερού Ναού Αγίου Ανδρέα Πάτρας
Αρχείο Παναγή Μάμου